

Teória literatúry

BELETRIA

Beletria je spoločný názov pre prozaické diela, ktoré majú estetickú alebo zábavnú funkciu. Názov beletria slúži na označenie prozaických diel s fiktívnym (vymysleným) obsahom oproti dielam vecnej literatúry a literatúry faktu. Medzi beletriou a vecnou literatúrou je plynulý prechod: aj beletria sa môže opierať o skutočné fakty, o čom svedčia historické romány; vecná literatúra alebo literatúra faktu môže byť zas zbeletrizovaná (umelecká reportáž, fejtón, životopisy atď.).

Beletria sa člení na viaceré podskupiny – krásna literatúra (umelecká, „vysoká“ literatúra), populárna (bulvárna) literatúra, vedeckofantastická literatúra (science-fiction), literatúra pre deti a mládež a pod.

Populárna literatúra

Populárna literatúra (na jej označenie sa používajú i pojmy bulvárna literatúra, zábavná alebo oddychová literatúra a novšie i tzv. poklesnutá literatúra) **spĺňa priemerné čitateľské nároky bežného príjemcu.** Vyznačuje sa jednoduchšími, nenáročnými formami, zábavnosťou a dôrazom na dej. **Populárna literatúra buduje hlavne na dejovosti, emocionálnosti a senzačnosti, jej tematika a kompozičné postupy sú obyčajne stereotypné.** Postavy nebývajú nositeľmi individuálnych vlastností, ich vykreslenie sa podriada deju, v ktorom dominuje **napínavosť, fantastickosť, dobrodružnosť, opisujú sa výnimočné ľudské situácie** na úkor reálnych a všeobecnejších osudov. Zameranosť na neobyčajné životné osudy a hrdinstvá sú príznačnými črtami tejto literatúry.

Z hľadiska literárnych žánrov dominuje v populárnej literatúre próza historická, životopisná, autobiografická a dobrodružná, ďalej kriminálne príbehy a detektívky, horory, komiksy, dievčenské romány a ďalšie žánre.

(Sčasti aj vecná literatúra prechádza do populárnej literatúry, najmä cestopisy, pamäti, ako aj niektoré diela literatúry faktu.)

KOMPOZÍCIA PROZAICKÝCH DIEL

Kompozícia literárneho diela je zámerné usporiadanie tematických a jazykovo-štylistických zložiek do jedného textového celku, ktorý má svoj osobitný obsah i formu (tematickú a formálnu štruktúru). **Výber a uplatnenie kompozičných prostriedkov podmieňuje zámer autora, zvolený literárny druh a žáner.**

Každý literárny druh, každý žáner dodržiava určité špecifické kompozičné postupy. Niektoré žánre povolujú väčší (napr. súčasný moderný román), niektoré menší odklon (napr. balada, epos) od stanoveného poriadku a žánrovej schémy.